

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio XI. Utrùm per medium supernaturale evidenter cognitum haberi
possit Notitia evidens hujus mysterii ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

cognita possit haberi notitia evidens quidditativa non intuitiva mysterii Trinitatis? Affirmative. Probatur quia qualibet Visio beata de facto representat quidditativè hoc mysterium; ergo si perfectè per scientiam per se infusam cognoscatur, ducet in cognitionem quidditativam hujus mysterii; sed non intuitivam, ut potè ex medio prius cognito; ergo abstractivam. Dixi *Visio Beata de facto*, nam de possibili, an scilicet possibilis sit visio, quæ sit Beata, attingens Essentiam sine Personis? Diximus jam aliquid in *Logica* tr. 6. d. 3. à n. 181. Et latius diximus suo loco supra tract. 1. d. 6. à n. 30.

278. Obijcies 1. Ad cognitionem quidditativam objecti requiritur, quod habeatur per medium magis, aut saltem æquè nobile, ac ipsum objectum; sed non ita est Visio beata respectu Dei; ergo &c. Respondeo negando majorem: sufficit enim, quod ejus quidditatem clarè, & distinctè representet, ut se habet visio beata respectu Trinitatis, cujus est perfecta imago intentionalis, licet sit ignobilior.

279. Obijcies 2. Imago non potest esse medium ad cognitionem quidditativam illius, cujus est imago; alioqui imago Cæsaris posset esse medium ad illius cognitionem quidditativam; sed Visio beata est imago; ergo non potest esse medium ad cognitionem quidditativam. Respondeo majorem esse veram de imagine imperfecta & obscurâ, qualis est imago Cæsaris, quæ illius quidditatem non representat: aliter verò de imagine perfecta, & clarissimâ, qualis est Visio beata, quæ clarissimè quidditatem Dei representat.

280. Obijcies 3. Hujusmodi notitia, cum esset quidditativa Mysterii, attingeret illius existentiam, ut potè de illius essentia, quam debet attingere notitia quidditativa, ut talis sit; sed notitia attingens rem sub existentia est intuitiva, & non abstractiva; ergo &c. Respondeo ad minorem, esse intuitivam, si sit immediatè in se, & non ex medio prius cognito, ut esset hæc de qua est questio.

281. Obijcies 4. Hujusmodi notitia, ut supponitur, esset evidens; sed claritas hujus mysterii habita per notitiam abstractivam non potest esse tanta, ut extinguat difficultatem de illius impossibilitate; ergo talis notitia, aut non est evidens, si abstractiva; aut est intuitiva, si evidens. Respondeo negando minorem: nam lumen scientiæ per se infusa est adèd clarum, & perfectum, ut possit inclinare ad cognitionem claram Trinitatis representatæ in Visione beata, & extinguerè omnem formidinem de tali mysterio.

SECTIO XI.

*Utrum per medium supernaturale
evidenter cognitum haberi
possit notitia evidens
Mysterii Trinitatis?*

282. Um plura sint media supernaturalia, quæ possunt in questionem venire, pluribus resolutionibus præsens difficultas resolvenda est; ita tamen ut prius dicamus de medio Increato, qualis est Essentia Divina: postea verò de mediis creatis, quales sunt Revelatio Divina; Actus supernaturales, tam intellectus, quam voluntatis ad Trinitatem terminati; Habitus etiam supernaturales, qui Deum habent pro objecto; Unio hypostatica; Effectus, si qui effectivè à Trinitate producuntur; & Visio

beata, de quibus omnibus per sequentes Conclusiones: Sit igitur:

Conclusio 1. Ex Essentiâ Divinâ evidenter, & quidditativè cognitâ potest intellectus duci in cognitionem evidentem Trinitatis quoad *an est*; non tamen sequitur necessariò. Probatur 1. pars, quia omnis proprietas, & passio subiecti habet necessariam connexionem cum illius quidditate, live essentia; sed quæ habent necessariam connexionem in suo esse, possunt illam habere in suo cognosci; ergo cum fecunditas, & communicabilitas Essentiæ divinæ, in qua consistit mysterium Trinitatis, sit veluti passio illius, cognitâ evidenter, & quidditativè Essentiâ, benè potest ex illa cognosci ipsa fecunditas; consequenterque Mysterium Trinitatis.

Probatur 2. pars, quia licet Essentia divina sit formaliter indivisibilis, est tamen virtute divisibilis; ergo benè potest cognosci quidditativè, quin tamen cognoscantur infinitæ illius virtualitates, alioqui idem foret cognosci quidditativè, ac comprehendivè; ergo cum secundum unam virtualitatem sit radix fecunditatis, secundum aliam Omnipotentia, aliarumque perfectionum absolutarum, ex cognitione quidditativa Essentiæ non sequitur necessariò cognitio fecunditatis, neque Trinitatis.

Conclusio 2. Ex revelatione divinâ evidenter cognitâ, (quæ dicitur evidenter in attestante, daturque quando per propriam speciem cognoscitur evidenter testimonium Dei, potest evidenter cognosci mysterium Trinitatis quoad *an est*. Desumitur ex P. Soar. d. 3. de Fide sect. 8. n. 17. ubi docet ex evidentiâ testimonii divini necessariò sequi evidentiam rei testificatæ; citatque pro hac sententia Alens. 3. p. q. 67. memb. 68. a. 2. Scot. in 3. dist. 24. Gabr. ibi conclus. 7. Cajet. 2. 2. q. 5. a. 1. P. Viss. 1. p. d. 135. cap. 3. P. Valent. tom. 3. d. 1. punct. 4. §. Posit ne Fides. Ferrar. 3. contr. gent. cap. 40. figa in Trid. lib. 8. cap. 30. Zúmel. 1. p. q. 12. a. 2. d. 2. & q. 62. a. 3. desumitur etiam ex eodem P. Soar. tom. 1. in 3. p. d. 27. sect. 5. Tertius ergo modus, ubi tenet Animam Christi Domini cognoscendo scientiâ per se infusâ clarè, & distinctè revelationem hujus mysterii, cognoscere illud evidenter: tenet etiam hic P. Arriaga d. 43. sect. 6. n. 21. & alii.

Probatur, quia veracitas divina est adèd evidens, ut non possit cognosci testimonium Dei evidenter, quin etiam evidenter cognoscatur divina veracitas, ut docet P. Soar. cit. de fide n. 24. ergo si quis evidenter cognoscat, Deum dixisse, se esse Trinum, & illius testimonium esse verum, evidenter cognoscat, Deum esse Trinum; siquidem ex præmissis evidenter cognitis benè sequitur conclusio evidenter cognita; maximè cum testimonium divinum habeat infallibilem connexionem cum veritate objecti testificati fundatam in veritate ipsius testimonii.

Obijcies 1. Talis cognitio est Fidei: tum quia habet motivum proprium fidei, nempe testimonium Dei dicentis: tum etiam, quia procedit ab eodem habitu, seu lumine Fidei; neque enim apparet aliud principium, à quo procedat; sed Fidei repugnat evidentiâ; ergo &c. Respondeo negando majorem, & ejus primam probationem; motivum enim Fidei est quidem testimonium Dei dicentis, inevidenter tamen propositum, non autem evidenter cognitum, ut supponimus in præfati. Ad secundam probationem dicimus, illum assensum procedere, aut à lumine prophetico, aut ab habitu scientiæ per se infusæ, quæ sunt diversæ rationes ab habitu

habitu fidei, & non concurrunt, nisi ad actus evidentes.

288. Obijcies 2. Motivum extrinsecum non ostendit evidenter obiectum conclusionis; sed autoritas, & testimonium divinum sunt motivum extrinsecum; ergo &c. Respondeo negando majorem; nam non minus extrinsecus est effectus suae causae, & causa suo effectui, quam est revelatio mysterio revelato; & tamen ab evidenti existentia effectus cognoscitur evidenter existentia causae; & ex virtute causae cognoscitur effectus possibilis; ergo etiam ad evidentiam conclusionis sufficit motivum extrinsecum, dummodò intrinseca sit connexio medii cum conclusione, qualis datur in testimonio divino cum mysterio revelato.

289. Conclusio 3. Ex assensu Fidei supernaturalis (idem est de omnibus aliis actibus supernaturalibus terminatis ad hoc mysterium) de Trinitate, si evidenter, & quidditative cognoscatur, potest cognosci mysterium Trinitatis evidenter quoad *an est*. Ita P. Soar. tom. 1. in 3. p. d. 27. sect. 5. P. Arriaga d. 43. sect. 6. P. Alarcon. tract. 5. d. 1. cap. 5. n. 5. P. Arrub. 1. p. d. 116. cap. 3. & alii. Probatur, quia talis assensus, cum sit actus supernaturalis, ad quem Deus concurret ut causa specialis, & principalis, nequit esse falsus; alioqui Deus esset causa falsitatis; ergo si assenset dari hoc mysterium, necessarii existeret; ergo qui cognoverit evidenter, & quidditative talem actum, etiam evidenter cognoscet Trinitatem quoad *an est*; siquidem actus, cum sit respectus transcendens ad suum obiectum, nequit esse sine illo.

290. Obijcies 1. Actus Fidei est inevidens, & inevidenter attingit suum obiectum; ergo non potest etiam evidenter cognitus esse medium ad cognitionem evidentem sui obiecti. Propter hoc argumentum impugnatur Marchin. d. 26. §. Ceterum, P. Soarium, cum tamen ipse §. sequenti, jam sui immemor dicat, valde plausibilem sibi videri explicationem Theologorum dicentium, dona supernaturalia (inter quae Fidem annumerat,) nos ducere ad Deum Trinum; ac proinde ex illorum cognitione evidenter cognosci Trinitatem. Igitur ad argumentum:

291. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est; quia actus fidei nititur autoritate dicentis, quae cum sit medium inevidens gignit assensum obscurum: at verò actus, qui ex assensu fidei argueret existentiam obiecti illius, niteretur in connexionione essentiali, & naturali, quam quilibet actus, etiam fidei, habet cum suo proprio obiecto, quae si evidenter cognoscatur, ut supponimus cognosci, gignit notitiam evidentem sui obiecti quoad *an est*.

292. Obijcies 2. Actus supernaturales voluntatis aliquando terminantur ad obiectum, representatum quidem secundum regulas prudentiae, quod tamen tale non est à parte rei; ut patet in eo, qui dat elemosynam pauperi ficto, putato vero; exercet enim misericordiam supernaturalem; ergo ex actu supernaturali terminato ad Trinitatem cognito evidenter, & quidditative, non bene colligitur notitia evidens Trinitatis, etiam quoad *an est*. Respondeo primò, conclusionem procedere tam de actibus intellectus, quam voluntatis, qui regulantur per actus intellectus tendentes in obiectum, prout est à parte rei, qualis est Fides divina, & Visio beata; non tamen de illis, qui regulantur per actus non tendentes in obiectum, ut est in se, qualis est ille in argumento positus; nam actus voluntatis primi generis, cum tendat in obiectum, ut in

Tom. 1.

se est à parte rei; sic enim representatur ab intellectu; cognitus evidenter ducet in cognitionem evidentem obiecti; non ita tamen actus secundi generis ob contrariam rationem.

Respondeo secundò negando consequentiam; nam cum actus supernaturales sint respectus transcendentes ad suum obiectum, ad quod eorum essentia ordinatur, implicat quod talis essentia evidenter cognoscatur, & non ita evidenter cognoscatur ejus obiectum quoad *an est*. Neque obstat, quod obiectum non sit tale à parte rei; nam voluntas non fertur in obiectum, ut est à parte rei, sed ut representatur per cognitionem; sicque immediatè talis actus solum nos ducet in cognitionem obiecti representati; mediatè verò cognitione, sive apprehensivà, sive judicativà, ducet nos in cognitionem obiecti, ut est. Vide P. Ripa. lib. 3. d. 62.

294. Conclusio 4. Habitus supernaturales, sive Fidei, sive cujusvis alterius virtutis, etiam evidenter cogniti, non sunt medium, ex quo colligi possit cognitio evidens Trinitatis, etiam quoad *an est*. Probatur, quia habitus, cum dent simpliciter posse, vendicant rationem potentiae, suntque rationes quaedam universales, tendentes quidem in obiectum, non sub ratione singulari, sed specifica, & communi; sicut enim potentia intelligendi tendit in obiectum, nempe in hominem, non quia homo est, sed quia intelligibilis est; ita habitus fidei tendit in obiectum sub ratione credibilitatis ex autoritate Divinà, & non quia tale obiectum est; sed quando unum non est tendentia essentialis ad aliquam rem in particulari, licet talis sit ad rationem communem, non potest intervenire pro medio ad cognitionem evidentem rei singularis; ergo ex cognitione evidenti habitus fidei (idemque de aliis,) non bene arguitur cognitio evidens Trinitatis, aut cujusvis alterius mysterii in singulari, etiam quoad *an est*.

295. Conclusio 5. Si Personae Divinae ad sui cognitionem concurrunt, vel possunt concurrere effectivè per proprias species, tales species (idemque de Visione beata) evidenter, & quidditative cognitae possunt ducere in cognitionem evidentem Trinitatis quoad *an est*. Probatur, quia tales species sunt respectus transcendentes, & representativae hujus mysterii; ergo si illarum respectus, & representatio quidditative, & evidenter cognoscantur, ducunt in cognitionem evidentem hujus mysterii quoad *an est*.

296. Conclusio 6. Si tres Personae Divinae tres assumerent humanitates, quisquis evidenter, & quidditative cognosceret istas tres Uniones Hypostaticas, etiam evidenter cognosceret tres Divinas Personas quoad *an est*. Probatur, quia Unio, cum specificetur per extrema, non potest ejus quidditas evidenter cognosci, quin etiam evidenter cognoscantur illius extrema, saltem quoad *an est*; ergo cognitis evidenter illis diversis Unionibus cum diversà quidditate inter se distincta; essent enim inter se realiter, imò & specie, seu quasi specie distinctae; debent etiam evidenter cognosci Personae divinae, ut quidditates inter se distinctae; licet non cognoscatur esse tantum tres, neque esse identificatas cum eadem Naturâ Divinâ, ut statim dicemus. Pro sequenti tamen conclusione.

297. Advertes primò, licet in causa perfectè, & adaequate continente effectum, possint omnes formalitates ipsius effectus quidditative cognosci, v.g. creatura in Deo; in effectu tamen imperfectiori non posse cognosci quidditative omnes formalitates

D d d

tates

tates causæ, v. g. Dei in creatura; siquidem cum medium imperfectum non contineat in se omnes formalitates termini, non potest omnes illas distinctè manifestare.

298. Advertes secundò, si una res ita habet connexionem necessariam cum entitate adæquatā alterius, ut magis determinatè, & directè aliquam ejus formalitatem respiciat, posse, comprehensivè cognita, ducere in cognitionem illius formalitatis, & non aliarum. Patet in Leone, licet enim habeat connexionem cum tota omnipotentia, si tamen comprehensivè cognoscatur, ducet in cognitionem omnipotentia solū secundum formalitatem illius productivam, quam magis determinatè respicit, & non secundum formalitatem hominis, &c. His positis: sit:

299. Conclusio 7. Ex triplici Unione Hypostaticā ad tres Divinas Personas comprehensivè cognitā potest distinctè, & evidenter cognosci dari Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum: Filium esse productum à Patre, & Spiritum Sanctum productum à Patre, & à Filio: non tamen non dari alias Personas præter istas: neque primam esse improductam: neque tertiam non producere: neque istas tres esse identificatas cum eadem Naturā. Probatur primò ex dictis, quia hujusmodi Uniones habent determinatam connexionem cum illis formalitatibus, quas determinatè respiciunt, non tamen cum istis, ut consideranti patebit; ergo &c.

300. Probatur secundò à simili, quia licet creaturæ dicant ordinem ad Deum, qui est Trinus, tamen cum respectu productionis creaturarum per accidens sit, quod sit Trinus, necessarium non est, quod comprehensā creaturā, in illa cognoscatur Deus esse Trinus, sed esse Omnipotens, secundum quam formalitatem solū respicitur à creatura determinatè, & directè; producit enim ut Omnipotens, & non ut Trinus; sed sicut Trinitas habet se concomitanter, & veluti per accidens ad productionem creaturæ, ita concomitanter, & veluti per accidens se habent respectu unionum improducibilis primæ Personæ, identificabilitas cum natura, sicque de aliis; ergo &c.

301. Dices: Hujusmodi Uniones solū respicerent Personas ut incommunicabiles ulteriori termino, & non sub ratione Patris, Filii, & Spiritus Sancti; ergo ex earum cognitione comprehensiva non cognosceretur evidenter dari Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum. Respondeo negando antecedens; tales enim uniones formaliter respicerent Personam Patris sub ratione Paternitatis, & Filii Filiationis, sicque de Spiritu Sancto; siquidem per has rationes specificarentur, & ab illis sumerent suam differentiam specificam; sicque cognitio illas comprehendens, etiam ipsas Personas quā tales attingeret.

302. Hinc colliges primò ex comprehensione harum trium Unionum ad tres Divinas Personas non posse cognosci mysterium Trinitatis quoad quidditatem adæquatam. Probatur, quia quidditas adæquata hujus mysterii non consistit in eo tantum, quod sint tres Personæ Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, quod Filius producat à Patre, & Spiritus Sanctus ab utroque; sed etiam quod non sint plures, quā tres, quod sint realiter distinctæ inter se, identificatæ cum eadem natura, quod prima producat, & non producat, quod secunda producat, & producat, quod tertia non producat, & producat; sed hæc omnia non cognoscuntur ex comprehensione illarum Unionum; licet enim per impossibile omnes has formalitates

non haberent, adhuc eodem modo illas Uniones terminarent; ergo &c.

Colliges secundò ex comprehensione Unionis Hypostaticæ, quæ de facto datur ad Personam Filii, posse cognosci Personam Patris, non tamen Spiritus Sancti. Probatur, quia cognosceretur Filius ut Filius; sed Filius ut Filius determinatè, & expressè dicit Patrem; & non ita expressè dicit Spiritum Sanctum, quiddid sit implicite, & secundariò; ergo ex comprehensione Unionis ad Filium potest cognosci Persona Patris, & non Spiritus Sancti.

Dices: Ex Visione beatā, quæ de facto datur cognoscitur adæquata quidditas Trinitatis; ergo etiam sic cognoscitur ex Unione Hypostatica, quæ de facto datur. Respondeo dato antecedente, negando consequentiam; diversa ratio est, quia Visio beatā, utpote actus intentionalis, repræsentat clarè & expressè omnes formalitates mysterii, sicque ex illa poterit cognosci ejus quidditas adæquata: at verò Unio, cum sit actus physicus terminatus solū ad Personam Filii secundum formalitatem Filiationis, solam illam quasi repræsentat, & in illius tantum cognitionem ducet. Confirmatur primò, quia ex triplici unione ad tres Personas non cognoscitur Trinitatis quidditas adæquata, ut diximus; ergo à fortiori non cognoscitur ex unica unione ad Personam Filii. Secundò, quia illa Visio beatā repræsentans totam Omnipotentiam, etiam si cognoscatur, non ducet in cognitionem omnium eminentiarum, cum tamen sint idem cum ipsa Omnipotentia; ergo à fortiori unio terminata ad solam Personam Filii, etiam si cognoscatur, non ducet in cognitionem aliarum Personarum, quæ realiter à Filiatione distinguuntur.

DISPUTATIO II. De Processionibus Divinis.

SECTIO I.

De existentia, & numero Processionum Divinarum ad intra.

UM ex Fide constat, ut infra dicemus, secundam, & tertiam Personam non esse improductas, necessariò fatendum est dari in Divinis emanationes, sive processionem, sive originem, sive productiones, sive actus notionales; omnia enim hæc nomina idem habent significatum, & pro eodem sæpè sumuntur; sicque eadem est doctrina de emanationibus, ac de processionibus, sicque de aliis; ideoque his nominibus promiscuè aliquando utemur. Non procedit hic quæstio de emanationibus ad extra; siquidem ex fide, & naturali ratione constat, ut alibi jam probavimus, creaturas omnes à Deo procedere per veras productiones transeuntes. Non procedit etiam de immanentibus etiam ad intra absolute; siquidem pro ut sic aliquæ sunt materiales, quales repe-